

Hormonale therapie bij kanker

Inhoud

Voor wie is deze brochure?	3
Wat is hormonale therapie?	4
Doel van hormonale therapie	6
Wanneer krijgt u hormonale therapie?	8
Hoe wordt hormonale therapie gegeven?	9
Bijwerkingen en gevolgen	10
Een moeilijke periode	12
Wilt u meer informatie?	14
Bijlage: Wat is kanker?	18

Voor wie is deze brochure?

Deze brochure is bedoeld voor mensen die (mogelijk) hormonale therapie krijgen. In deze brochure staat algemene informatie over hormonale therapie. Kijk voor hormonale therapie bij een bepaalde soort kanker op kanker.nl of in onze brochure over die soort kanker.

U kunt deze brochure ook laten lezen aan mensen in uw omgeving.

De diagnose kanker roept bij de meeste mensen vragen en emoties op. In korte tijd krijgt u veel te horen: over de ziekte, de mogelijke onderzoeken en de behandeling die uw arts adviseert. Het is niet altijd makkelijk die informatie te begrijpen. Deze brochure is bedoeld als ondersteuning daarbij.

Misschien heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen. Met vragen over uw diagnose of behandeling kunt u het beste terecht bij uw arts of (gespecialiseerd) verpleegkundige. Schrijf uw vragen vooraf op, zodat u niets vergeet. Op kanker.nl en in de brochure [Kanker... in gesprek met je arts](#) staan vragen die u aan uw arts kunt stellen.

U heeft recht op goede en volledige informatie over uw ziekte en behandeling. Zodat u zelf kunt mee-beslissen. Deze rechten zijn wettelijk vastgelegd. Voor meer informatie, kijk achter in deze brochure bij Patiëntenfederatie Nederland.

Meer informatie over kanker vindt u op kanker.nl. Deze site is een initiatief van KWF Kankerbestrijding, de Nederlandse Federatie van Kankerpatiënten-organisaties en het Integraal Kankercentrum Nederland.

© KWF Kankerbestrijding, 2018

Deze brochure is een samenvatting van informatie van kanker.nl. Die informatie is gebaseerd op medische richtlijnen die door het IKNL gepubliceerd zijn en is tot stand gekomen met medewerking van patiënten en deskundigen uit diverse beroepsgroepen.

KWF Kankerbestrijding wil kanker zo snel mogelijk verslaan. Daarom financieren en begeleiden we wetenschappelijk onderzoek, beïnvloeden we beleid en delen we kennis over kanker en de behandeling ervan. Om dit mogelijk te maken werven we fondsen. Ons doel is minder kanker, meer genezing en een betere kwaliteit van leven voor kankerpatiënten.

Kanker.nl Infolijn: 0800 – 022 66 22 (gratis)

Informatie en persoonlijk advies voor patiënten en hun naasten

kanker.nl

Informatieplatform en sociaal netwerk voor patiënten en hun naasten

kwf.nl

KWF Publieksservice: 0900 – 202 00 41 (€ 0,01 p/m)

Voor algemene vragen over KWF en preventie van kanker

IBAN: NL23 RABO 0333 777 999, BIC: RABONL2U

Wat is hormonale therapie?

Hormonale therapie is de behandeling van kanker met hormonen. Dit wordt ook wel hormoontherapie, hormonale behandeling of hormoonbehandeling genoemd. U krijgt bij hormoontherapie medicijnen die de werking van hormonen remmen of blokkeren. Of de aanmaak ervan verminderen.

Er zijn verschillende soorten hormonale therapie. Ze werken allemaal op hun eigen manier.

U kunt hormonale therapie krijgen als u 1 van de volgende kankersoorten heeft:

- borstkanker
- baarmoederkanker
- prostaatcancer

Op kanker.nl vindt u meer informatie over hormonale therapie bij deze kankersoorten.

Vaak krijgt u hormoontherapie in combinatie met een andere behandeling. Uw arts bespreekt met u welke behandeling voor u het beste is.

Hormonen

Hormonen zijn stoffen die door een aantal klieren en organen worden gemaakt. Bijvoorbeeld:

- de eierstokken
- de schildklier
- de zaadballen
- de bijnierschors

Via het bloed komen de hormonen op de juiste plek. Hormonen zorgen er bijvoorbeeld voor dat:

- bepaalde organen goed werken
- de stofwisseling goed werkt
- de menstruatiecyclus goed werkt
- bepaalde organen of weefsels groeien of zich ontwikkelen

Geslachtshormonen

Een belangrijke groep hormonen zijn de vrouwelijke en mannelijke geslachtshormonen.

Er zijn 2 soorten **vrouwelijke geslachtshormonen**: progesteron en oestrogenen. Progesteron en oestrogenen worden voornamelijk in de eierstokken gemaakt. Een deel komt uit de bijniere en onderhuids vetweefsel.

Na de overgang stopt in de eierstokken de productie van geslachtshormonen. De aanmaak in de bijniere en vetweefsel gaat wel door.

Het belangrijkste **mannelijke geslachtshormoon** is testosteron. Testosteron wordt voornamelijk door de zaadballen gemaakt. Een deel komt uit de bijnierschors.

Hormoongevoelig

Hormonale therapie heeft alleen effect bij hormoongevoelige tumoren. Dit zijn tumoren die voor hun groei afhankelijk zijn van hormonen die het lichaam zelf maakt. Zonder die 'eigen' hormonen overleven de kankercellen minder goed of helemaal niet.

De borsten en het baarmoederslijmvlies bij vrouwen en de prostaat bij mannen hebben geslachtshormonen nodig voor hun groei en om goed te werken. Als in deze lichaamsdelen kanker ontstaat, zijn de kankercellen voor hun groei vaak afhankelijk van de aanwezigheid van die geslachtshormonen. Als dat zo is, noemen we de tumor 'hormoongevoelig'.

Zolang het lichaam zelf geslachtshormonen maakt, kunnen de kankercellen zich delen en kan de tumor blijven groeien. Zonder die 'eigen' hormonen overleven de kankercellen minder goed of gaan ze dood.

De hormonale therapie beperkt de productie van bepaalde eigen hormonen of vermindert de invloed ervan. De tumor of eventuele uitzaaiingen groeien dan minder snel. Soms kunnen de kankercellen zelfs helemaal verdwijnen.

Doel van hormonale therapie

Hormonale therapie kan gericht zijn op genezing. U kunt ook hormonale therapie krijgen als u uitzaaiingen heeft. Het doel is dan de uitzaaiingen tijdelijk terug te dringen en de ziekte te remmen. Uw arts bespreekt met u met welk doel hij een behandeling met hormonale therapie voorstelt.

Genezende behandeling

Is genezing het doel, dan heet dit een **curatieve** behandeling. Onderdeel daarvan kan een aanvullende behandeling zijn.

Aanvullende hormoontherapie na een behandeling

- U kunt hormonale therapie krijgen ná een operatie of bestraling. Dit heet een aanvullende of adjuvante behandeling.

Het doel van een aanvullende behandeling is om kleine, onzichtbare kankercellen te vernietigen die misschien in het lichaam zitten. Deze kankercellen kunnen zijn achtergebleven op de plek die is geopereerd of bestraald. Maar ze kunnen ook door het lichaam zwerven.

Met aanvullende hormonale therapie probeert de arts deze kankercellen te vernietigen. En zo te voorkomen dat de kanker terugkomt.

Aanvullende hormoontherapie voor een behandeling

- U kunt ook hormonale therapie krijgen vóór een operatie of bestraling. Dit heet een neo-adjuvante behandeling. Het doel van deze behandeling is dat de arts de tumor daarna beter kan behandelen. En dat uitzaaiingen worden vernietigd die misschien ergens anders in het lichaam zitten.

Is een tumor kleiner geworden door hormonale therapie? Dan is de operatie vaak minder ingrijpend.

Palliatieve behandeling

Is de ziekte niet (meer) te genezen? Dan kunt u vaak nog wel palliatieve hormonale therapie krijgen. Deze behandeling richt zich op het remmen van de ziekte en/of het verminderen of voorkomen van klachten, zoals pijn. Uw arts bespreekt met u welke behandeling het beste past bij uw situatie.

Meer informatie

Op kanker.nl vindt u meer informatie over hormonale therapie. Ook kunt u daar een filmpje over hormonale therapie bekijken. U kunt ook informatie vragen in het ziekenhuis waar u wordt behandeld.

Nieuwe ontwikkelingen

Artsen en onderzoekers proberen behandelingen van kanker te verbeteren. Daarvoor is onderzoek nodig. Meer informatie over nieuwe ontwikkelingen vindt u op kanker.nl, onder de verschillende kankersoorten. Algemene informatie over wetenschappelijk onderzoek leest u in onze brochure [Onderzoek naar nieuwe behandelingen bij kanker](#).

Afzien van behandeling

De behandeling van kanker kan zwaar zijn. Dat geldt ook voor de gevolgen van de behandeling. U kunt het idee hebben dat de behandeling en de gevolgen niet meer opwegen tegen de resultaten die u van de behandeling verwacht. Daardoor kunt u gaan twijfelen aan de zin van de behandeling. Het doel van uw behandeling kan hierbij een rol spelen. Krijgt u die om de ziekte te genezen? Of krijgt u die om de ziekte te remmen en klachten te verminderen?

Twijfelt u aan de zin van (verdere) behandeling? Bespreek dit dan met uw specialist of huisarts. Iedereen heeft het recht om af te zien van (verdere) behandeling.

Uw arts blijft u de medische zorg en begeleiding geven die nodig zijn om de vervelende gevolgen van uw ziekte zo veel mogelijk te bestrijden.

Wanneer krijgt u hormonale therapie?

Hormonale therapie heeft alleen effect bij hormoongevoelige tumoren (zie pagina 5).

Kankersoorten waarbij de tumor hormoongevoelig kunnen zijn:

- borstkanker
- baarmoederkanker
- prostaatkanker

De arts kan bij een vrouw met borstkanker of baarmoederkanker onderzoeken of de tumor hormoongevoelig is.

Bij prostaatkankerweefsel is dit moeilijker vast te stellen. Maar artsen weten dat ongeveer 90% van de prostaattumoren hormoongevoelig is. Daarom gaat de arts ervan uit dat de tumor waarschijnlijk hormoongevoelig is.

Overwegingen

Bespreek met uw arts wat hormonale therapie kan bijdragen aan uw behandeling. En met welke bijwerkingen u mogelijk te maken krijgt. Meer over de bijwerkingen leest u op pagina 10.

Hoe wordt hormonale therapie gegeven?

U kunt hormonale therapie op verschillende manieren krijgen:

- Als medicijnen
 - meestal in een tablet
 - soms via een injectie onder uw huid of in een spier
 - heel soms via een neusspray
- Soms wordt u geopereerd

Medicijnen

Hormonale therapie krijgt u meestal als medicijn in een tablet dat u kunt slikken. Reageert uw ziekte niet meer op het medicijn? Dan kunt u soms overgaan op een ander medicijn. Of dit kan, hangt af van uw situatie. Bespreek dit met uw arts.

Stopt u met de medicijnen? Dan houdt de werking ervan daarna meestal snel op.

Operatie

Tijdens een operatie verwijdert de arts de organen die de hormonen aanmaken.

Bij **vrouwen** zijn dit de eierstokken. Die maken de meeste vrouwelijke geslachtshormonen aan (oestrogenen).

Bij **mannen** verwijdert de arts de zaadballen. Die maken het mannelijk geslachtshormoon testosteron aan.

Een operatie kan niet ongedaan worden gemaakt.

Bijwerkingen en gevolgen

U kunt last hebben van bijwerkingen door hormonale therapie. Welke bijwerkingen dat zijn hangt onder andere af van:

- de soort hormonale therapie
- welke en hoeveel medicijnen u krijgt
- de combinatie met andere medicijnen en/of behandelingen
- voor vrouwen: of u in de overgang bent

Of de bijwerkingen voor u acceptabel zijn of niet, hangt af van uw wensen en verwachtingen. U kunt de bijwerkingen afwegen tegen:

- het resultaat dat de arts verwacht van de behandeling
- uw omstandigheden, zoals: leeftijd, kinderwens en conditie
- wat u zelf wilt

Iedereen reageert anders. Heeft u klachten? Bespreek deze dan met uw arts. Misschien is er een manier of middel om iets aan de bijwerkingen te doen. Soms krijgt u het advies met de behandeling te stoppen. Informatie over bijwerkingen bij borstkanker, baarmoederkanker en prostaatkanker vindt u op kanker.nl bij deze kankersoorten.

Gevolgen

Kanker heeft vaak gevolgen. Soms hebben die met de ziekte te maken. Soms met de behandeling.

Veranderde seksualiteit - Hormonale therapie kan invloed hebben op uw seksleven.

Bij **vrouwen** kan door hormonale therapie de vochtproductie van de vagina minder zijn.

Minder vocht kan leiden tot een schrijnend, soms jeukend gevoel.

Ook kan door hormonale therapie de vaginawand dun en kwetsbaar worden.

Seks kan hierdoor moeilijker of pijnlijk zijn. Bij de drogist kunt u glijmiddelen kopen die dit makkelijker kunnen maken.

Het slijmvlies van de vagina wordt gevoeliger voor infecties. Daardoor kunt u last hebben van jeuk en meer afscheiding dan normaal. Uw arts kan u medicijnen voorschrijven tegen die infecties.

Als **mannen** hormonale therapie krijgen, dan maken zij minder testosteron aan. Dit kan zorgen voor klachten op seksueel gebied, bijvoorbeeld:

- minder zin om te vrijen
- geen erectie meer kunnen krijgen

Of u hier last van heeft, hangt af van de soort hormonale therapie die u krijgt.

Meer informatie vindt u op kanker.nl en in onze brochure **Kanker en seksualiteit**.

Voeding - U kunt door kanker en/of uw behandeling problemen krijgen met eten.

Meer informatie vindt u op kanker.nl en in onze brochure **Voeding bij kanker**.

Pijn - In het begin van de ziekte komt pijn weinig voor. Breidt de ziekte zich uit of zijn er uitzaaiingen, dan kunt u wel pijn hebben. Meer informatie vindt u op kanker.nl en in onze brochure **Pijn bij kanker**.

Vermoeidheid - Kanker of uw behandeling kan ervoor zorgen dat u heel erg moe bent. Meer informatie vindt u op kanker.nl en in onze brochure **Vermoeidheid na kanker**.

Een moeilijke periode

Leven met kanker is niet vanzelfsprekend. Dat geldt voor de periode dat u onderzoeken krijgt, het moment dat u te horen krijgt dat u kanker heeft en de periode dat u wordt behandeld.

Na de behandeling is het meestal niet eenvoudig de draad weer op te pakken. Ook uw partner, kinderen, familieleden en vrienden krijgen veel te verwerken. Vaak voelen zij zich machteloos en wanhopig, en zijn bang u te verliezen.

Er bestaat geen pasklaar antwoord op de vraag hoe u het beste met kanker kunt leven. Iedereen is anders en elke situatie is anders. Iedereen verwerkt het hebben van kanker op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Uw stemmingen kunnen heel wisselend zijn. Het ene moment bent u misschien erg verdrietig, het volgende moment vol hoop.

Misschien raakt u door de ziekte en alles wat daarmee samenhangt uit uw evenwicht. U heeft het gevoel dat alles u overkomt en dat u zelf nergens meer invloed op heeft.

De onzekerheden die kanker met zich meebrengt, zijn niet te voorkomen. Er spelen vragen als: heeft de behandeling effect, van welke bijwerkingen zal ik last krijgen en hoe moet het straks verder?

U kunt wel meer grip op uw situatie proberen te krijgen door goede informatie te zoeken, een blog of dagboek bij te houden of er met anderen over te praten. Bijvoorbeeld met mensen uit uw omgeving, uw (huis)arts of (wijk)verpleegkundige.

Er zijn ook mensen die alles liever over zich heen laten komen en hun problemen en gevoelens voor zich houden. Bijvoorbeeld omdat zij een ander er niet mee willen belasten of gewend zijn alles eerst zelf uit te zoeken.

Extra ondersteuning

Sommige mensen willen graag extra ondersteuning van een deskundige om stil te staan bij wat hen allemaal is overkomen.

Zowel in als buiten het ziekenhuis kunnen verschillende zorgverleners u extra begeleiding bieden. Er zijn speciale organisaties voor emotionele ondersteuning. Kijk hiervoor achter in deze brochure bij psycho-oncologische centra en NVPO.

Contact met lotgenoten

Het uitwisselen van ervaringen en het delen van gevoelens met iemand in een vergelijkbare situatie kunnen helpen de moeilijke periode door te komen. Lotgenoten hebben vaak aan een half woord genoeg om elkaar te begrijpen. Daarnaast kan het krijgen van praktische informatie belangrijke steun geven.

U kunt lotgenoten ontmoeten via een patiëntenorganisatie of een inloophuis. U vindt deze inloophuizen in tientallen plaatsen in Nederland. Veel inloophuizen organiseren bijeenkomsten voor mensen met kanker en hun naasten over verschillende thema's. Achter in deze brochure vindt u de webadressen van de Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties en van de inloophuizen.

Ook via internet kunt u lotgenoten ontmoeten. Bijvoorbeeld via kanker.nl. Hier kunt u een profiel invullen. U ontvangt dan suggesties voor artikelen, discussiegroepen en contacten die voor u interessant kunnen zijn. Zoek mensen die bijvoorbeeld dezelfde soort kanker hebben of in dezelfde fase van hun behandeling zitten.

Meer informatie

Op kanker.nl en in onze brochure [Verder leven met kanker](#) kunt u meer lezen over de emotionele en sociale kanten van kanker.

Wilt u meer informatie?

Heeft u vragen naar aanleiding van deze brochure, blijf daar dan niet mee lopen. Vragen over uw persoonlijke situatie kunt u het beste bespreken met uw specialist of huisarts. Vragen over medicijnen kunt u ook stellen bij uw apotheek.

kanker.nl

Kanker.nl is een initiatief van KWF Kankerbestrijding, de Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties en Integraal Kankercentrum Nederland. Op kanker.nl vindt u uitgebreide informatie over:

- soorten kanker
- behandelingen van kanker
- leven met kanker

Via kanker.nl/verwijsgids vindt u begeleiding en gespecialiseerde zorg bij u in de buurt.

Op kanker.nl vindt u ook ervaringen van andere kankerpatiënten en naasten.

Kanker.nl Infolijn

Patiënten en hun naasten kunnen met vragen over de behandeling, maar ook met zorgen of twijfels:

- bellen met de **gratis Kanker.nl Infolijn: 0800 - 022 66 22**
- een vraag stellen per mail. Ga daarvoor naar kanker.nl/infolijn. Uw vraag wordt per e-mail of telefonisch beantwoord.

KWF-brochures

Over veel onderwerpen kunt u gratis brochures bestellen of downloaden via kwf.nl/bestellen.

Andere organisaties

Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties (NFK)

Binnen NFK werken kankerpatiëntenorganisaties samen. Zij komen op voor de belangen van (ex) kankerpatiënten en hun naasten. NFK werkt samen met en ontvangt subsidie van KWF Kankerbestrijding. Voor meer informatie: nfk.nl.

NFK heeft informatie voor werkgevers, werknemers en zzp'ers over **kanker en werk**: kankerenwerk.nl

IKNL

Het Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL) zet zich in voor het optimaliseren van de zorg voor mensen met kanker. Deze landelijke organisatie is gericht op het verbeteren van bestaande behandelingen, onderzoek naar nieuwe behandelmethoden en medische en psycho-sociale zorg. Voor meer informatie: iknl.nl.

Psycho-oncologische centra

Psycho-oncologische centra begeleiden en ondersteunen patiënten en hun naasten bij de verwerking van kanker en de gevolgen daarvan. Kijk voor meer informatie op hdi.nl, behoudenhuis.nl, ingeborgdouwescentrum.nl, devruchtenburg.nl.

NVPO

Contactgegevens van gespecialiseerde zorgverleners, zoals maatschappelijk werkers, psychologen en psychiaters, vindt u op nvpo.nl.

Inloophuizen

Bij een inloophuis kunt u terecht om in een huiselijke omgeving over uw ervaringen te praten. Of voor voorlichting, activiteiten en contact met lotgenoten. U kunt er zonder verwijzing en zonder afspraak binnenlopen. De inloophuizen werken binnen IPSO samen. Voor meer informatie: ipso.nl.

Look Good...Feel Better

Look Good...Feel Better geeft praktische informatie en advies over uiterlijke verzorging bij kanker. Voor meer informatie: lookgoodfeelbetter.nl.

Vakantie en recreatie (NBAV)

De Nederlandse Branchevereniging Aangepaste Vakanties (NBAV) biedt aangepaste vakantie en accommodaties voor onder andere kankerpatiënten en hun naasten. Jaarlijks geeft zij de Blauwe Gids uit, met een overzicht van de mogelijkheden. Deze gids is te bestellen via deblauwegids.nl.

Patiëntenfederatie Nederland

Patiëntenfederatie Nederland is een samenwerkingsverband van (koepels van) patiënten- en consumentenorganisaties.

Zij zet zich in voor alle mensen die zorg nodig hebben. Voor brochures en meer informatie over patiëntenrecht, klachtenprocedures e.d. kunt u terecht op patientenfederatie.nl. Klik op 'Thema's' en kies voor 'Patiëntenrechten'.

Revalidatie

Tijdens en na de behandeling kunnen kankerpatiënten last krijgen van allerlei klachten. Revalidatie kan helpen klachten te verminderen en het dagelijks functioneren te verbeteren. Informeer bij uw arts of (gespecialiseerd) verpleegkundige.

Voor meer informatie: kanker.nl, typ in de zoekbalk 'revalidatie'.

De Lastmeter

De Lastmeter (© IKNL) is een vragenlijst die u van tijd tot tijd kunt invullen om uzelf en uw arts en verpleegkundige inzicht te geven in hoe u zich voelt. Als een soort thermometer geeft de Lastmeter aan welke problemen of zorgen u ervaart en of u behoefte heeft aan extra ondersteuning.

Bekijk de Lastmeter op kanker.nl. Typ in de zoekbalk 'lastmeter' in.

Thuiszorg

Het is verstandig om tijdig met uw huisarts of wijkverpleegkundige te overleggen welke hulp en ondersteuning u nodig heeft. En hoe die het beste geboden kan worden. Heeft u thuis verzorging nodig? Kijk voor meer informatie op rijksoverheid.nl, regelhulp.nl, ciz.nl, de websites van uw gemeente en zorgverzekeraar.

Bijlage: Wat is kanker?

Er zijn meer dan 100 verschillende soorten kanker. Elke soort kanker is een andere ziekte met een eigen behandeling. Eén eigenschap hebben ze wel allemaal: een ongecontroleerde deling van lichaamscellen.

Celdeling

Ons lichaam is opgebouwd uit miljarden bouwstenen: de cellen. Ons lichaam maakt steeds nieuwe cellen. Zo kan het lichaam groeien en beschadigde en oude cellen vervangen.

Nieuwe cellen ontstaan door celdeling. Uit 1 cel ontstaan 2 nieuwe cellen, uit deze 2 cellen ontstaan er 4, dan 8, enzovoort.

Normaal regelt het lichaam de celdeling goed. In elke cel zit informatie die bepaalt wanneer de cel moet gaan delen en daar weer mee moet stoppen. Deze informatie zit in de kern van elke lichaamscel. Het wordt doorgegeven van ouder op kind. Dit erfelijk materiaal heet DNA. DNA bevat verschillende stukjes informatie die genen worden genoemd.

Ongecontroleerde celdeling

Elke dag zijn er miljoenen celdelingen in uw lichaam. Tijdens al die celdelingen kan er iets mis gaan. Door toeval, maar ook door schadelijke invloeden. Bijvoorbeeld door roken of te veel zonlicht. Meestal zorgen reparatiegenen voor herstel van de schade. Soms werkt dat beschermingssysteem niet. De genen die de deling van een cel regelen, maken dan fouten. Bij een aantal fouten in dezelfde cel, gaat die cel zich ongecontroleerd delen. Zo ontstaat een gezwel. Een ander woord voor gezwel is **tumor**.

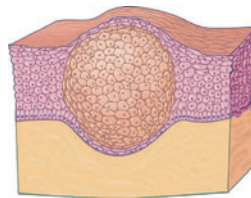
Goed- en kwaadaardig

Er zijn goedaardige en kwaadaardige tumoren.

- **Goedaardige** gezwellen groeien niet door andere weefsels heen. En ze verspreiden zich niet door het lichaam. Een voorbeeld van een goedaardig gezwel is een vleesboom in de baarmoeder of een wrat. Zo'n tumor kan tegen omliggende weefsels of organen drukken. Dit kan een reden zijn om de tumor te verwijderen.
- Bij **kwaadaardige** tumoren gaan de cellen zich heel anders gedragen. Dit komt omdat de genen die de cellen onder controle houden zijn beschadigd. Een kwaadaardige tumor kan in omliggende weefsels en organen groeien. Zij kunnen ook uitzaaïen. Alleen een kwaadaardige tumor is kanker.

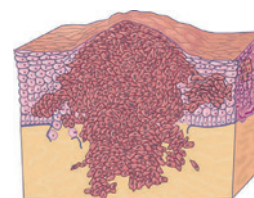
Uitzaaiingen

Van een kwaadaardige tumor kunnen cellen losraken. Die kankercellen kunnen via het bloed en/of de lymfe ergens anders in het lichaam terecht komen. Zij kunnen zich daar hechten en uitgroeien tot nieuwe tumoren. Dit zijn **uitzaaiingen**. Een ander woord voor uitzaaiingen is metastasen.

Goedaardig gezwel

De gevormde cellen dringen omliggend weefsel niet binnen.

Kwaadaardig gezwel

De gevormde cellen dringen omliggend weefsel wel binnen.

Kanker.nl Infolijn

0800 - 022 66 22 (gratis)

Informatie en persoonlijk advies voor patiënten en hun naasten

kanker.nl

Informatieplatform en sociaal netwerk voor patiënten en hun naasten

KWF-brochures

kwf.nl/bestellen

Bestelcode G57

KWF Kankerbestrijding

Delflandlaan 17
1062 EA Amsterdam
Postbus 75508
1070 AM Amsterdam

Samen komen we steeds dichterbij

